Kruidenklets

Kruiden-folklore

Alles wat je altijd al wilde weten over planten
die je nooit in je tuin wilde hebben

Wat zijn KRUIDEN?

Volgens de PLANTKUNDIGE

- Een kruid is een niet-houtige zaadplant. Het kunnen dus een- en tweejarigen zijn, of vaste planten, maar geen bomen en struiken.

- Voorbeelden:
  - Rijst, dille, pompoen, dahlia... zijn kruiden
  - Roosmarijn, salie, tijm, laurier, peper, lavendel... zijn geen kruiden

Volgens de KOK

- Kruiden zijn planten(delen) die in kleine hoeveelheden aan een gerecht worden toegevoegd om de smaak te accentueren, te verfijnen, aan te passen.
- Kruiden zijn afkomstig uit gematigde streken. Specerijen zijn afkomstig uit de (sub)tropen.

Volgens de APOTHEKER, de HERBORIST

- Kruiden zijn planten die op basis van hun inhoudstoffen een medicinale werking hebben, waardoor ze ziekten voorkomen, het genezingsproces in gang zetten en/of ondersteunen.
- Voorbeelden: Eik en den zijn voor de bioloog en de kok geen kruiden, maar wel voor de herborist.

En volgens AnneTanne

- Al het voorgaande, en nog meer:
- Een kruid is een plant die omwille van bepaalde aspecten (inhoudstoffen, smaak, en soms de vorm of een symbolische betekenis) een waarde heeft voor de mens die verder gaat dan het strict utilitaire.

En wat zijn 'on'-kruiden?

Onkruid...

- ...is een plant die groeit waar de mens niet wil dat ze groeit. (Bv een orchidee op een tulpenveld.)
- ...is een plant die in de loop van de evolutie niet de eigenschap heeft verworven in rijtjes te groeien.

Kruidige kanten van on-kruidige planten

Herderstasje

Capsella bursa-pastoris

Herderstasje

Herderstasje

- Komt nauwelijks voor in natuurlijke vegetatietypes...
- Houdt van kale grond en verdraagt niet veel vocht.
- Eenjarig en (zeer) kortlevend, meerdere generaties per jaar

Foto: Jerry Oldenettel (CC License)

- Herderstasje is 'ondergronds' een vleesetend plantje: zaden scheiden een kleverige stof af die micro-organismen in de bodem lokt en vangt...

(Foto: Sarah Gregg. CC license)

- Voorjaarsgroente
- Medicinaal: Samentrekkend, ontstekingswerend, bloedstelpend, diuretisch

(emmenagoog: niet tijdens de zwangerschap!)

(foto: Bonguri – CC License)

Kleine veldkers
(Cardamine hirsuta)

'springzaad'

- Winterannuelle
- Voorjaarsgroente

Winterpesto

Gewoon barbarakruid
(Barbarea vulgaris)

Hondsdraf

Glechoma hederacea

(...op klimop lijkend)

Een van de 40 meest voorkomende planten in Nederland en Vlaanderen

Voorkeur voor humusrijke, stikstofhoudende bodem, bij voorkeur enigszins vochtig

De volksnamen van hondsdraf

- Aardveil
- Grondklimop
- Onderhage
- Kruip-door-den-tuin
- Eertveltlovere
- Eerdcranskens

(foto: John Brandauer – CC License)

En meer volksnamen

- Donderbloem
- Tongerbloem
- Weerkruipertjes

- Duivelskandelaar

- Paardevoetje
- Hoefijzertje
- Bierhoef

(foto: Phil Sellens – CC License)

Hondsdraf

- Gründonnerstagsuppe
- Helderziend op Walpurgisnacht
- Een bloemenkrans voor de koeien

(Foto: AndrewH.uk – CC License)

Hondsdraf en insecten

- Hondsdrafsnoepjes Gallen van de Hondsdrafbesjes-galwesp
- Nectar-rijk: bijen en hommels
- Mierenbroodjes

Witte dovenetel
(Lamium album)

honingbloem,
honingnetel,
honingkruid,
honingzuiger,
memmetje,
memzuiger,
memmentingel,
tietzuiger, suikernetel,
suikeren mommel,
suikerstik

Karmozijnbes
Phytolacca sp.

Karmozijnbes

- Uit Noord-Amerika afkomstig
- Traditioneel gebruik:
  - Medicinaal
  - Artisanaal
  - (Voeding – beperkt: giftig)
- Kolonisten
  - Inkt
  - Medicinaal

(foto: J.G. In S.F. - CC license)

Karmozijnbes

- Ingevoerd in Europa
  Teelt in Frankrijk en Noord-Italië
  - Groente
  - 'Opwaarderen' van wijn

Brandnetel
(Urtica dioica)

Naamsverklaring

- 'Ned' (Indogermaans): knopen, samenbinden

  vezels, neteldoek
  Grimm: De wilde zwanen

- 'Nessila' (Germaans): jeuken

- 'Urere' (Latijn): branden

Brandnetel: waardplant voor vlinders

- Afkomstig uit Siberië
- 'Cultuurvolger' stikstof en fosfaatminnend
- Profiteert van bemesting

(foto: dogtooth77 – CC license)

- Brandharen als injectienaalden!

Paardenbloem
(Taraxacum officinale)

(foto: Paul Appleton – CC License)

Paardenbloem

Overal kun je mij vinden
met mijn opgewekt gezicht
Tegen mij de strijd aanbinden
vindt een tuinman vaak zijn plicht

Kijk die stakker toch eens werken
met zijn schoffel en zijn schop
Zonder iets te laten merken
Duik ik ergens anders op!

En het kan me ook niet schelen
dat ik hem een beetje plaag,
want jij komt straks met me spelen;
'pluisjes blazen' doe je graag!

- Fruitboeren: 'Concurrenten' ???
- Overal!!! Overal?
- Voorjaarskruid – Groenkoeken
- 'Pis'bloem, Pis-en-lit

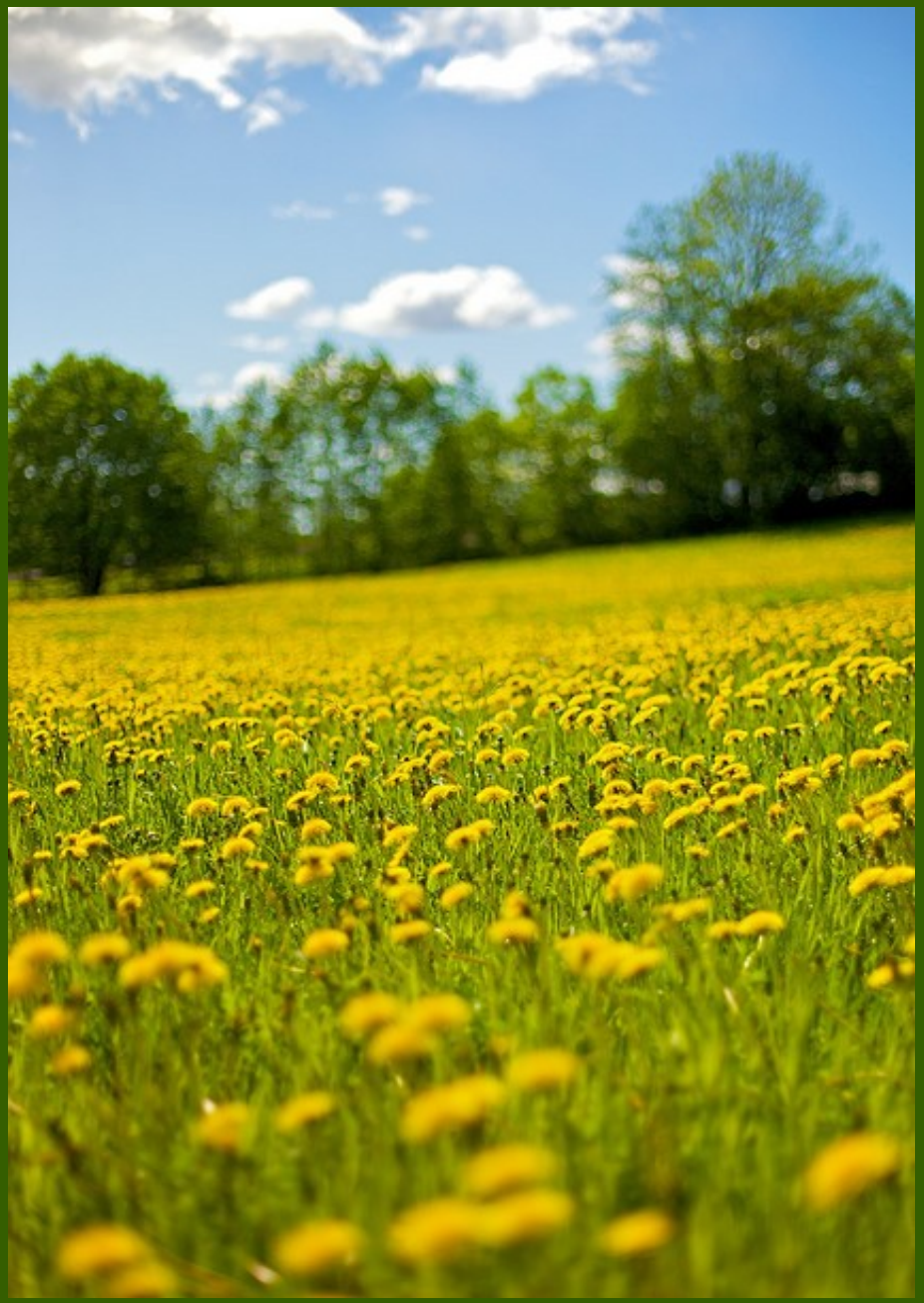

Planten zonder vaders...

Brede weegbree
(Plantago major)

(Foto: H. Zell – CC License)

- 'Het allergemeenste onkruid'
- Verspreid over de hele wereld
- 'Het voetspoor van de blanke man'

- Het voetspoor van de blanke
  - Op plaatsen waar de blanken kwamen
  - Omdat de blanken daar kwamen (platgetreden paden)

Wheresoe'er they tread, beneath them
Springs a flower unknown among us,
Springs the White-man's Foot in blossom.

- Maar ook: 'slangekruid'

Madeliefje
(Bellis perennis)

Vriendinnetje van een worm?

Bleekveldbloempje, Driesbloempje, Gersbloempje, Gesbloemke, Grasbloem, Graskersouwken, Junibloem, Kasseike, Kekerkeblomme, Koeienbloem, Kransje, Lentebloempje, Maagdelief, Madsoete, Meelzuutje, Meisjots, Meizoentje, Paaschbloem, Pinksterbloem, Schapebloem, Sinte-Pietercruyt, Smoetbloem, Straatkommeertjes

(Foto: The Weed One – CC License)

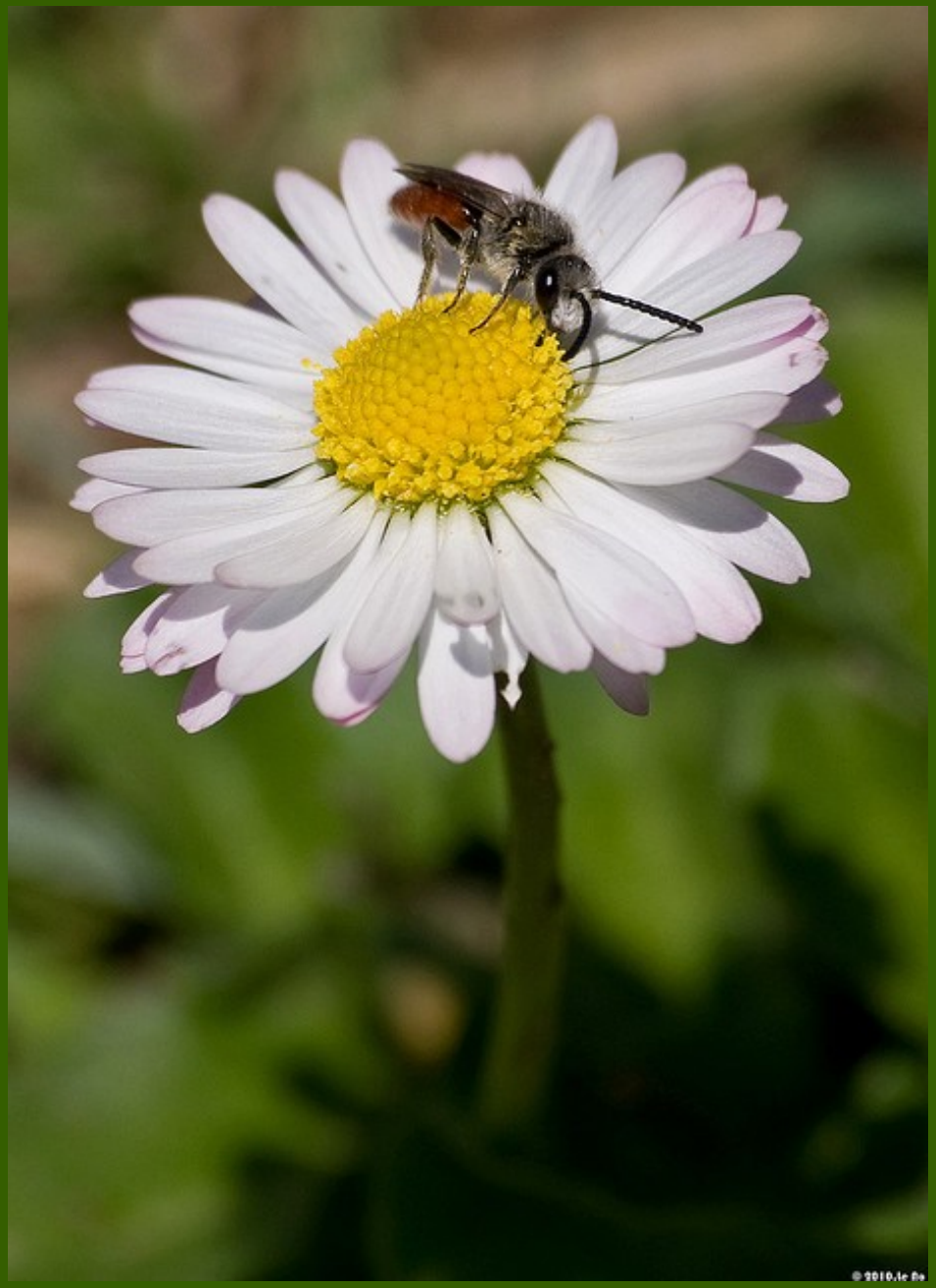

- Paleis van koning Minos (4000 j geleden)
- Boreas en Flora
- Voorspellend kruid
  - Rhiwallon van Myddvai en de Lady of Llyn-y-Van-Vach
  - Liefdesorakel
  - 'Rich man, poor man...
  - ...

(solitaire bij op de foto)

(foto: Le No – CC license)

Heermoes
(Equisetum arvensis)

(Foto: MiikaS – CC license)

- 'Onuitroeibaar'
- Dinosaurussen onder de planten
- Bloedstelpend, licht diuretisch

  Remineraliserend (?) ...wel in de tuin
- Als gier of mulch

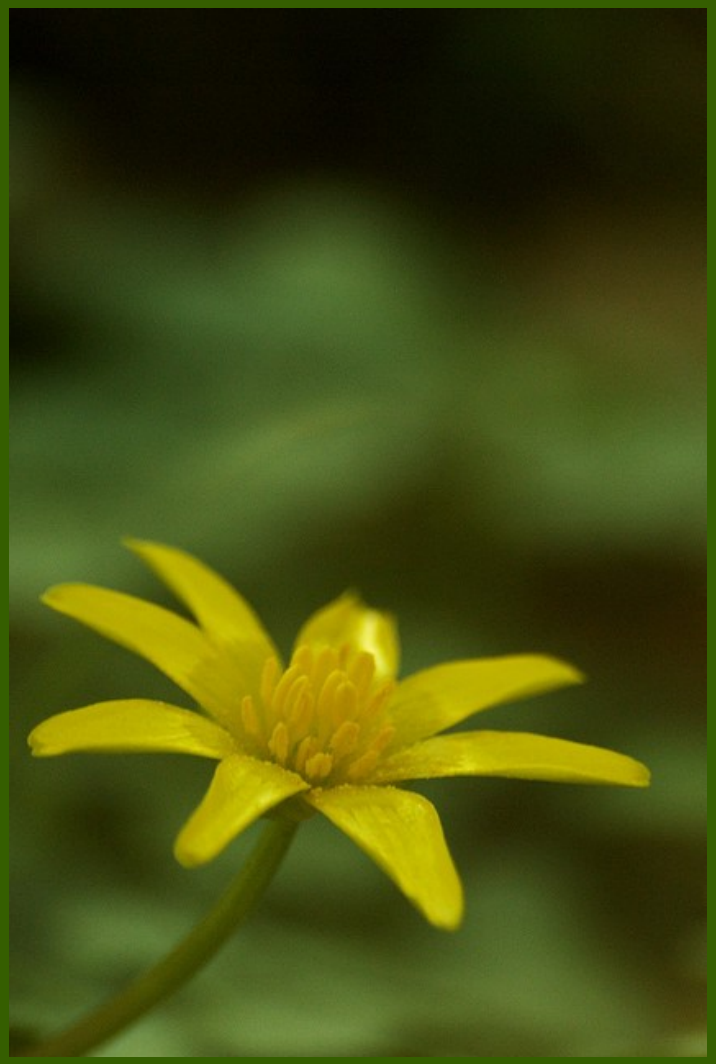

Speenkruid
(Ranunculus ficaria)

- Lust of Last?
- Lentebloeier, en in mei alweer spoorloos
- Vit. C (Scarbockskraut)
- 'Speen'kruid

boterbloem, kleine boterbloem, haagboterbloem, klein schelkruid, klein klierkruid, papenklootjes, hoaneklootjes, kattenklootjes, vijgpuistkruid, kleine gouwe, klierkruid, speendistel, vijgwortel, klein zwaluwkruid, klein celidonie...

(foto: Dietmut Teijgeman-Hansen – CC license)

- Voorspellende plant: Tarwe-oogst
- Duivelsafwerend toverkruid (Krans tijdens het boteren)

Tweekleurige zandbij

foto: Nigel Jones – CC License)

Bitterzoet
(Solanum dulcamara)

Bitterzoet of Zoetbitter

Zonnig (sol), eenzaam (solus) of troostend (solari)?

foto: Adam Freidin – CC license)

Duizendblad
(Achillea millefolium)

Kleefkruid
(Galium aparine)

Stinkende gouwe
(Chelidonium majus)

De inhoud van deze presentatie is gepubliceerd onder een
Creative Commons licentie.
Dit betekent concreet het volgende:
De gebruiker mag:
- het werk kopiëren, verspreiden, tonen en op- en uitvoeren
- afgeleide werken maken
en dit onder de volgende voorwaarden:

De gebruiker dient bij het werk te verwijzen naar de auteur, Ann Van Roy, en te linken naar de website ‘AnneTannes Kruidenmand’ (URL http://annetanne.be).
De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Bij hergebruik of verspreiding van gedeelten van de inhoud van deze presentatie dient de gebruiker de licentievoorwaarden van dit werk kenbaar te maken aan derden.

De gebruiker mag uitsluitend afstand doen van een of meerdere van deze voorwaarden met voorafgaande toestemming vanwege Ann Van Roy.

Niets in deze licentie strekt ertoe afbreuk te doen aan de morele rechten van de auteur, of deze te beperken.